

Julia Ross

**VIRANOMAISKESKUSTELU
KORONARAJOITUSTEN AIHEUTTAMASTA
ERiarvoisuudesta**

Diskurssianalyysi Yle Uutisten uutisartikkeleista

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Tammikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Julia Ross: Viranomaiskeskustelu koronarajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta – Diskurssianalyysi Yle Uutisten uutisartikkeleista
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tammikuu 2022

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tutkia koronapandemian aikana tuotettua viranomaispuhetta koronarajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta. Tavoitteena on nostaa esiin koronarajoitukseen liittyviä eriarvoisuusdiskursseja globaalin kriisin aikana. Tutkielma on laadullinen tutkimus, ja aineistona toimi kymmenen Yle Uutisten uutisartikkelia vuodelta 2021. Artikkeleita on lähestytty diskurssianalyysin menetelmällä. Tutkielman teoreettisena taustana on Peter Bergerin ja Thomas Luckmannin teoria sosiaalisesta konstruktionismista (Berger & Luckmann 1966). Diskurssianalyysin menetelmäoppaana on toiminut Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen teos *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö* (2016). Tutkielmani käydessä myös mediatutkimuksen kentällä, olen hyödyntänyt Anu Kantolan, Inka Moringin ja Esa Väliwerrosen toimittamaa teosta *Media-analyysi: tekstistä tulkintaan* (1998).

Analyysin tuloksena aineistosta nousi esille neljä diskurssia: yhdenvertaisuuden ja perusoikeuksien rajoittamisen, sosiaalisen erottelun, eriarvoisuuden oikeuttamisen sekä rokottamattomiin ja rokotettuihin kohdistettujen rajoitusten vastakkainasettelun diskurssit. Esiin poimitut diskurssit osoittavat, että käsitys eriarvoisuudesta ja sen vaikutuksista on tietyllä tavalla sosiaalisesti määrittynyttä. Tulokset ovat merkityksellisiä tiedon rakentumisen ja representaation näkökulmasta – viranomaisten puheenvuorot ja esiin nousseet diskurssit jäsentelevät sitä todellisuutta, jossa elämme ja johon eriarvoisuus kytkeytyy koronapandemian aikana. Tulokset kertovat myös siitä, keihin koronatoimia koetaan tarpeelliseksi kohdistaa ja keitä halutaan suojella. Aiheen jatkotutkimusmahdollisuuksia sekä kansallisesti että kansainvälisesti on syytä pohtia tulevaisuudessa, sillä viranomaisten toimien vaikutukset kriisitilanteissa heijastuvat pitkän ajan päähän.

Avainsanat: diskurssit, eriarvoisuus, viranomaiskeskustelu, media-analyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	4
2. TUTKIMUKSEN TAUSTA	6
2.1 Eriarvoisuus koronapandemian aikana	6
2.2 Keskustelu koronarajoituksista suomalaisissa uutismedioissa	6
3. TEORIATAUSTA, PERUSTELUT JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	8
3.1 Teoriatausta	8
3.2 Tutkimuskysymykset	8
4. MENETELMÄT JA AINEISTO	9
4.1 Diskurssianalyysi	9
4.2 Mediatekstit tutkimuksen kohteena	9
4.3 Tutkimusetiikka	10
4.4 Aineiston rajaus ja esittely	12
5. ANALYYSI	14
5.1 Yhdenvertaisuus ja perusoikeuksien rajoittaminen	14
5.2 Sosiaalinen erottelu	16
5.3 Eriarvoisuuden oikeuttaminen yhteisellä hyvällä	18
5.4 Rokotettujen ja rokottamattomien vastakkainasettelu sekä sen aiheuttama eriarvoisuus rajoitusten näkökulmasta	19
6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	21
7. LÄHTEET	24
8. LIITTEET	26

1. JOHDANTO

Keskustelu koronarajoituksista on käynyt vilkkaana keväästä 2020 lähtien. Korona-ajalta on tuttua erilaiset uutisoinnit koronarajoituksista ja -suosituksista, joita on tuotu viranomaisten toimesta käytäntöön. Koronarajoituksilla tarkoitetaan yleisesti sellaisten toimintojen rajoittamista, joissa ihmisten sosiaaliset kontaktit ovat pääosassa. Koronarajoitusten tarkoituksena on koko pandemian aikana ollut sosiaalisten kontaktien minimoiminen ja sitä kautta koronaviruksen leviämisen estäminen. Vaikka yleisesti on puhuttu sosiaalisten kontaktien vähentämisestä, tällä on usein tarkoitettu *fyysisiä* sosiaalisia kontakteja; sosiaalinen kontakti voi tapahtua muutenkin kuin fyysisellä läsnäololla.

On siis ilmeistä, että koronarajoitukset ovat jossain vaiheessa vaikuttaneet lähes jokaisen Suomessa asuvan henkilön elämään. Koronarajoitusten yhdenvertaisuudesta on keskusteltu julkisesti paljon varsinkin eri toimialojen ja ammattikuntien kesken, kun esimerkiksi ravitsemisliikkeitä ja liikuntapaikkoja on suljettu hallituksen ja aluehallintovirastojen toimesta. Yksilöiden näkökulmasta erilaiset elämäntilanteet, kuten ikä, asuinpaikka ja ammatti yhdistettynä alueelliseen tautitilanteeseen on vaikuttanut eri tavoin siihen, miten fyysisiä kontakteja muihin ihmisiin on rajoitettu.

Tutkielmassani haluan tuoda esiin sitä, millä tavoin viranomaiset keskustelevat julkisesti koronarajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta. Analyysin painopiste on erilaisten diskurssien löytämisessä sekä yksittäisissä puheenvuoroissa. Aineiston monitasoinen tarkastelu antaa mahdollisuuden diskurssien poimimiseen sekä erotteluun.

Tutkielma on yhteiskunnallisesti ajankohtainen, sillä se ilmentää ja tuo esiin tapoja, joilla keskustelemme eriarvoisuudesta globaalien kriisien aikana. Suoria aiempia tutkimuksia aiheesta ei nähdäkseni ainakaan Suomessa ole, vaan aihepiiriin liittyvät tutkimukset keskittyvät analysoimaan koronarajoitusten vaikutuksia eri ihmisryhmien elämään. Globaalisti on myös tutkittu sekä kirjoitettu ylipäätään viranomaisviestinnästä koronapandemian aikana (vrt. Lilleker ym., 2021). Suomessa keskustelu ja uutisointi on painottunut koronarajoituksen tarpeellisuuden spekulointiin. Aihetta lähimpänä on vuonna 2021 ilmestynyt pro-gradu

tutkielma, joka kantaa nimeä ”*Korona-ilmio*”. Tutkielma on sisällönanalyysi sikainfluenssapandemian ja koronapandemian uutisoinnista (Jurmu, 2021).

Kandidaatintutkielmani avaa aihetta, joka on tällä hetkellä hyvin yhteiskuntatieteellisesti ajankohtainen sekä selvittää, millaisia diskursseja ja puhetapoja eriarvoisuuteen liittyvään puheeseen kytkeytyy.

Tutkielman rakenne on seuraava: johdantokappaleen jälkeen avaan hieman suomalaisen median uutisointia koskien koronarajoituksia luodakseni yleiskuvan siitä, mitä se on viimeisen puolentoista vuoden aikana pitänyt sisällään. Tämän jälkeen esittelen tutkielmani teoriataustan sekä keskeiset käsitteet. Seuraavaksi esittelen aineistoni sekä tutkimusmenetelmän. Tämän osion jälkeen päästään itse aineiston analyysiin, jota seuraa lopuksi luku loppupohdinnalle sekä johtopäätöksille.

2. TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1 Eriarvoisuus koronapandemian aikana

Eriarvoisuuden lisääntyminen koronapandemian aikana on ollut esillä julkisessa keskustelussa viimeisen puolentoistavuoden aikana. Suomessa eriarvoisuuden lisääntyminen korona-aikana on linkitetty esimerkiksi koronavirukselle altistumisen eroihin, etätyön mahdollisuuksiin, rajoitustoimien kohdistamiseen sekä tuloerojen kasvuun (THL, 2020). Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisun (2020) mukaan koronapandemia tulee seuraavien muutamien vuosien aikana lisäämään eriarvoisuutta ja köyhyyttä (Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 2020, 39). Myös kansainvälisesti eriarvoisuuden kasvua koronan aikana on tutkittu ja havaittu erityisesti sukupuolten välisen tasa-arvon heikentyneen. Toisaalta koronavirus on vaikuttanut eri sukupuolten edustajiin eri tavoin ja asettanut heidät keskenään eri asemiin (Alon ym., 2020, 3), eli pelkästään esimerkiksi naisten, naisoletettujen tai naisiksi identifioituvien yhdenvertaisuus ei ole heikentynyt.

Koronapandemia on lisännyt eriarvoisuutta lähes kaikilla elämän osa-alueilla. Eriarvoisuuden kokemukset nousevat esiin aiheesta riippumatta: etätyön mahdollisuudet tai mahdottomuudet, erot koulutuksen laadussa, kodin turvallisuus ja taloudellinen tilanne ovat voineet huonontua. Koronapandemia on ennen kaikkea sosiaaliseen ulottuvuuteen ja sosiaaliseen eriarvoisuuteen vaikuttava kriisi: normaali kanssakäyminen ja sosiaalisten verkostojen luominen on ollut epävarmaa viimeisen puolentoistavuoden ajan.

2.2 Keskustelu koronarajoituksista suomalaisissa uutismedioissa

Koronaepidemiaan on vastattu Suomessa rajoituksilla epidemian alusta alkaen. Lähikontakteja rajoittavista toimista on yleisesti käytetty sanaa *rajoitus*, vaikka osa ohjeistuksista ovat olleet suosituksia. Tämän vuoksi on ollut myös paljon keskustelua ja epäselvyyksiä siitä, miten saa toimia ja miten ei. Miia Halme-Tuomisaari toteaa teoksessaan ”*Kaikki kotona – kun korona mullisti maailmamme*” (2020) suositusten ja lakien erottelun ja tulkinnan olevan vaikeaa esimerkiksi suositusten muodollisen ja lainomaisen ilmaisun vuoksi (Halme-Tuomisaari 2020, 102).

Pian ensimmäisten rajoitusten voimaantulon myötä aina tähän päivään saakka on käyty vilkasta mediakeskustelua siitä, miten ihmisten arkea rajoitetaan. Uutisointia rajoitusten toimeenpanosta ja vaikutuksista on tehty monesta eri näkökulmasta. Muun muassa rajoituksista tiedottaminen, asiantuntijoiden haastattelut, yksityishenkilöiden haastattelut sekä koronaviruksen aiheuttamat taloudelliset vahingot ovat olleet yleisiä uutisoinnin aiheita.

Tutkielmani kannalta on oleellista huomioida, että koronaviruksen tautitilanne Suomessa on vaihdellut huomattavasti sillä ajalla, kun tutkielmassa käytettävä aineisto on julkaistu. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, millaisia puheenvuoroja eri viranomaisilta on kuultu liittyen koronarajoituksiin.

On mahdollista, että koronauutisointi on voinut jäädä eräänlaiseksi monologiksi, sillä se on pitänyt sisällään pitkälti viranomaisten, asiantuntijoiden tai tutkijoiden puheenvuoroja. Koronauutiset ja yleisen tiedottamisen asetelma on koostunut suurilta osin yksiäänisten joukkoviestimien uutisoinnista liittyen rajoituksiin tai tautitilanteeseen. Tutkielmani aineistossa kuvataan kansalaisten kasvavaa koronaväsymystä; yksipuolisen kriisiviestinnän jatkuessa lähes kaksi vuotta, kiinnostus koronauutisia kohtaan saattaa hiipua.

Valtioneuvoston kanslian käyttäytymistieteellisen neuvonannon muistion (Heino ym., 2021, 5) mukaan loppusyksystä 2021 nuoret aikuiset (15–29-vuotiaat) eivät olleet enää perillä kaikista voimassa olevista rajoituksista tai suosituksista. Koronaväsytys ja haluttomuus pysyä perillä rajoituksista voi viitata siihen, että viestintään ja toistuviin koronauutisiin ei jakseta enää kiinnittää huomiota tai omaksua niitä omiin toimintatapoihin.

3. TEORIATAUSTA, PERUSTELUT JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

3.1 Teoriatausta

Tutkielman teoreettisena taustana on Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmannin sosiaalisen konstruktionismin teoria (Berger & Luckmann, 1966). Tavoitteenani on teoriaan nojaten osoittaa, että eriarvoisuudesta puhuttaessa käsitteestä muodostuu tietynlainen merkityssysteemi (Jokinen ym, 2016). Berger ja Luckmann puhuvat teoksessaan ”*Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*” (1966) siitä, kuinka yhteiskunnalliset rakenteet ja merkitykset tuotetaan ja niitä ylläpidetään ihmisten toiminnan ja ajattelun kautta (Berger & Luckmann 1994, 30). Näin ollen myös eriarvoisuus ja sen merkitys on ihmisten tuottama ja ylläpitämä, usein negatiivinen rakenne, johon yritetään esimerkiksi Suomessa tietyin keinoin vastata.

Eriarvoisuus itsessään on laaja käsite, sillä sitä ilmenee laajasti eri muodoissa. Sana ”eriarvoisuus” herättää usein mielikuvia tuloeroista tai epätasaisesta resurssien jakautumisesta. Eriarvoisuudesta puhuttaessa nojaan Göran Therbornin ajatukseen eksistentiaalisesta eriarvoisuudesta, jonka mukaan eriarvoisuus koskee ihmisarvoa (Therborn 2015, 44). Eksistentiaalisesta eriarvoisuudesta kärsivät Therbornin (2015) mukaan esimerkiksi johtavien luokkien polkemat alemmat luokat, etniset vähemmistöt, vammaiset sekä vähävaraiset (Therborn 2015, 46). Henkilökohtaisesta riippumattomuudesta johtuva eriarvoisuus kohdistuu siis yleensä heihin, joiden tilanne on muutenkin keskiarvoa huonompi. Näin ollen myös koronarajoitukset osuvat kovimmin heihin, joiden tilanne on valmiiksi huono.

3.2 Tutkimuskysymykset

Tutkielmani tavoitteena on selvittää, millaisia diskursseja eriarvoisuuteen kytkeytyy, kun viranomaiset keskustelevat koronarajoituksista. Lähestyn aineistoani pohtimalla seuraavia asioita:

1. Millä tavalla viranomaiset keskustelevat koronarajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta?

2. Mitä eriarvoisuusdiskursseja aineistosta on löydettävissä ja miten ne kytkeytyvät puheeseen ja käsitykseen eriarvoisuudesta?

4. MENETELMÄT JA AINEISTO

4.1 Diskurssianalyysi

Käytän aineistoni analyysissä diskurssianalyttista lähestymistapaa, koska tutkielmani tarkoituksena on tunnistaa ja nostaa esiin tapoja, jolla puhumme eriarvoisuudesta ja ymmärrämme sitä. Diskurssianalyysi määritellään Arja Jokisen, Kirsi Juhilan sekä Eero Suonisen (2016) teoksessa ”*Diskurssianalyysi: peruskäsitteet ja käyttö*” tutkimukseksi, jossa analysoidaan tapoja tuottaa sosiaalista todellisuutta erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen ym. 2016, 14). Myös mediatutkimuksen kentällä diskurssianalyysi määritellään muun muassa teoreettis-metodologiseksi kehykseksi, jonka avulla voidaan tutkia erilaisia kielen käyttöön liittyviä merkityksiä ja kysymyksiä (Valtonen 1998, 96).

Diskurssin käsite kuvaa tässä tutkielmassa niitä merkitysjärjestelmiä ja puhetapoja, jotka nousevat esiin aineistosta. Analysoin aineistoani kokonaisuutena sekä yksittäisten puheenvuorojen osalta. Koska ennako-oletuksenani on, että viranomaisten käymä keskustelu koronarajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta tuo esiin eriarvoisuusdiskursseja, kokonaisuuden analysointi on tarpeen. Yksittäiset puheenvuorot tuovat ilmi tapoja, joilla eriarvoisuudesta keskustellaan. Diskurssianalyysi kietoutuu hyvin yhteen sosiaalisen konstruktionismin teoriaan, sillä kumpikin käsittelee merkitysten järjestelmiä ja niiden muotoutumista.

4.2 Mediatekstit tutkimuksen kohteena

Koska tutkielmani aineistona on media ja mediatekstit, on syytä avata mediatekstejä tutkimuksen kohteena.

Mediatekstit ovat hyvin yleinen tutkimuskohde nykypäivänä niiden helpon saatavuuden ja yhteiskunnassa vakiintuneen roolinsa ansiosta. Mediatekstien tulkintaan liittyy monenlaisia tapoja ja näkökulmia, ja usein kriittinen tarkastelu on tarpeen. Esimerkiksi koronapandemian aikana esille on noussut paljon väärää tietoa ja valeuutisia sekä näiden tahallista levittämistä.

Kriittinen medialukutaito sekä aineiston että aiempien tutkimusten kannalta on siis relevanttia.

Mediatekstit ja niissä käytetty kieli ovat usein *representaation* tuotosta. Representaatiolla tarkoitetaan kirjaimellisesti uudelleen esittämistä, eli jonkin olemassaolevan uudelleen esiintuomista (Väliverronen 1998, 19.) Näin ollen tässä tutkielmassa tarkastelemani uutisartikkelit ovat representaatiota esimerkiksi siitä, ketä eriarvoisuuspuhe koskee ja miten eriarvoisuus nähdään yhteiskunnassamme.

Diskurssit ja mediatekstit ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa, sillä esimerkiksi uutisartikkelit rakentuvat aina tietynlaisen kielenkäytön ja merkitysjärjestelmien ympärille. Kuten edellä olen puhunut diskurssien ilmenemisestä ja siitä, että diskurssit ovat erilaisten asioiden ja tuntemiemme ilmiöiden merkitysjärjestelmiä, mediatekstit ovat hedelmällinen lähde diskurssianalyysille juuri niiden tuottaman representaation vuoksi.

On oleellista kiinnittää huomiota siihen, että media, kuten tutkielmassani tutkimuskohteena oleva Yle Uutiset, valitsee pitkälti itse teemat, joista uutisoida. Sanavalinnat ja rakennetut merkitykset ovat aina liitännäisiä vallalla olevaan kulttuuriin ja sosiaalisiin konstruktioihin (Väliverronen 1998, 18). Näin ollen tutkimusaineistoni ei välttämättä esitä sitä absoluuttista totuutta, joka edustaa viranomaiskeskustelua koronarajoitusten ympärillä. Puheenvuorojen oikeaoppiseen välittymiseen Yle Uutisten kautta vaikuttaa myös artikkelien kirjoittajat.

Lisäksi on myös selvää, että julkinen keskustelu koronarajoituksista viranomaisten toimesta on määrällisesti hyvin suuri. Uutisalustat eivät myöskään uutisoi kaikesta koronakeskustelusta, vaan usein uutisointi painottuu suurimpien päätösten ja isojen keskusteluaiheiden ympärille. Joukkoviestimenä Yle Uutiset on tarttunut aiheisiin, jotka ovat herättäneet viranomaisissa tai kansalaisissa keskustelua.

4.3 Tutkimusetiikka

Kaikissa tutkimuksissa ja tutkielmissa, kuten myös kandidaatintutkielmissa, on oleellista pohtia tutkimusetiikkaa ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan *Hyvän tieteellisen käytännön ohjeen* (2012) mukaan tutkimuksessa on noudatettava rehellisyyttä, huolellisuutta sekä oikeaoppista tapaa hyödyntää aineistoa sekä lähteitä

(Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tässä tutkielmassa se tarkoittaa soveliaista tapaa lähestyä aineistoa sekä analysoida sitä. Koska aineistona käytetyt artikkelit ja analyysiin päätyneet puheenvuorot ovat julkisia, erillistä suostumusta ei ole tarvinnut kerätä.

Aineistoni koostuessa uutisartikkeleista on tarpeellista suhtautua lähdekriittisesti lukemaansa tekstiin. Myös aineiston analyysistä syntyneitä tuloksia on syytä reflektoida aiempiin tutkimuksiin ja pohtia aiheen jatkotutkimusmahdollisuuksia, sekä ymmärtää tutkimusmenetelmän ja teoreettisen taustan vaikutus tutkimustuloksiin.

4.4 Aineiston rajaus ja esittely

Tutkielman aineistona käytän Yle Uutisten sähköisiä uutisartikkeleita koskien koronarajoituksia ja niistä käytyä viranomaiskeskustelua. Olen valinnut tutkimuskohteekseni Yle Uutiset, sillä se on Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan teettämän tutkimusraportin mukaan selvästi yksi luotetuimmista uutismedioista suomalaisten keskuudessa (Matikainen ym. 2020, 18). Samassa tutkimusraportissa selitetään Yleisradion luotettavuutta sillä, että se on kansallinen instituutio; suomalaisten keskuudessa luottamus viranomaisiin on usein vahvaa (Matikainen ym. 2020, 19). Tämä Yleen ja viranomaisiin yhteen kietoutunut luottamus osoittaa, että esimerkiksi ristiriitojen mahdollisuus viranomaispuheessa ja uutisoinnissa on epätodennäköisempää. Yle Uutiset valikoitui myös siksi, että se on uutisoinut merkittävästi koronapandemian aikana.

Mediatekstit valikoituivat aineistoksi sen vuoksi, että ne ovat usein tehokkaita tapoja viestiä ja todentaa ajankohtaisia ilmiöitä. Ne ovat myös usein kansalaisille nopein keino saada tietoa esimerkiksi päätöksenteosta. Tutkielmassani en keskity uutisointiin koronarajoituksista itsestään, vaan niihin artikkeleihin, joissa viranomaiset keskustelevat rajoitusten vaikutuksista eri ihmisryhmiin. Valitsin puheenvuorojen tutkimuskohteeksi valtion viranomaiset, sillä he ovat ensi kädessä päättämässä koronarajoituksista.

Tavoitteena oli kerätä ja rajata aineisto niin, että se edustaisi mahdollisimman monipuolisesti erilaisia koronarajoitusten eriarvoistavia teemoja. Lähtiessäni keräämään aineistoa, minulla ei ollut ennakko-oletuksia siitä, millaisia diskursseja tulisin löytämään tai poimimaan aineistosta esiin.

Tavoitteena on löytää aineistosta yhteneviä puhetapoja, diskursseja ja merkityksiä, vaikka artikkelit koskevatkin eri aihealueita. Tarkoituksena on siis osoittaa, että viranomaisten käymä keskustelu määrittyy tietyillä tavoilla ja kytkeytyy eriarvoisuusdiskurssiin.

Keräsin aineistoni käyttämällä Yle Uutisten omaa artikkelihakua. Aloitin käyttämällä seuraavia hakusanoja: ”koronarajoitukset”, ”sulkutila”, ”eriarvoisuus” sekä ”etäopetus”. Yhdistelin myös eri hakusanoja, kuten ”koronarajoitukset + eriarvoisuus”.

Etsiessäni aineistoa tuloksissa nousi esiin monenlaisia eriarvoisuuden ulottuvuuksia. Näitä olivat esimerkiksi sosiaalisesti eristäytyneiden mielenterveys, keskustelu vanhusten hyvinvoinnista, eri ammattialojen kohtaama ahdinko jne. Nämä artikkelit olivat kuitenkin usein kirjoitettu haastattelumaiseen tyyliin, jossa esimerkiksi ammattialojen edustajia haastateltiin heidän näkemyksistään koronarajoituksista, opiskelijat pääsivät ääneen koskien mielipiteitä etäopetuksesta tai vanhukset kertoivat kokemuksistaan vähentyneistä sosiaalisista kontakteista.

Aineiston laajuus on 10 uutisartikkelia kandidaatintutkielman laajuuteen sovitettuna. On huomioimisen arvoista, että aineistoni ei edusta kokonaisuudessaan viranomaisten käymää keskustelua koronarajoituksista, vaan ovat vain osa käytyä keskustelua. Valitsemalla vaihtoehtoiset artikkelit tai toisen media-alustan, olisi mahdollista saada hyvinkin erilaisia tuloksia. Artikkelit ovat vuodelta 2021, aikaväliltä 3/21–11/21. Analyysiin päätyneet artikkelit ovat vuodelta 2021, sillä koronapandemian keston ollessa tätä kirjoittaessa lähes kaksi vuotta, viranomaiskeskustelu rajoitusten tarpeellisuudesta ja vaikutuksista eriarvoisuuteen on herännyt. Vuonna 2020 keskustelu sekä uutisointi rajoituksista keskittyivät kriisiviestintään ja maailmanlaajuisesti uuden tilanteen kohtaamiseen.

Analyysiin valikoitunut 10 artikkelia käsittelevät monipuolisesti eri rajoituksia ja viranomaiskeskustelua niiden ympäriltä. Artikkelit otsikoineen ovat katsottavissa liitteissä.

Tarkoitukseni on analysoida viranomaiskeskustelua tarpeeksi monipuolisten teemojen ympäriltä, jotta tutkielman tuloksena syntyisi yhtenäinen käsitys siitä, millaisia puhetapoja koronarajoitusten eriarvoistaviin toimintoihin liittyy. Sen vuoksi aineistoon on valikoitunut uutisartikkeleita esimerkiksi liikkumisrajoituksista, etäopiskelusta, opiskelijoiden hyvinvoinnista, koronapassin käyttöönotosta sekä rajoitusten epätasaisesta jakautumisesta. Kaikkia artikkeleita yhdistää viranomaisten käymä keskustelu koronarajoituksista. Tavoitteenani on löytää aineistosta yhteneviä puhetapoja, diskursseja ja merkityksiä, vaikka artikkelit koskevatkin eri aihealueita.

Järjestän aineiston numeeriseen järjestykseen selkeyden vuoksi. Analyysiosiossa viittaan aineistooni aina artikkelia vastaavalla numerolla.

5. ANALYYSI

Aineistoa kertyi analyysia varten yhteensä 49 sivua. Tähän sivumäärään lukeutuu ainoastaan uutisartikkeleiden varsinaiset tekstit. Ylimääräiset tekstit, kuten linkit muihin artikkeleihin tai ajankohtaisten uutisten mainokset, rajautuivat pois sivumäärästä. Artikkeleissa olevia kuvia en ole ottanut tutkielmassani huomioon, sillä artikkeleiden visuaalinen muotoilu ei ole olennainen tutkimuskysymyksen kannalta.

Tarkasteluun valikoituneet 10 artikkelia käsittelevät viranomaiskeskustelua koronarajoituksista eri tavoin. Aineistossa on puheenvuoroja pääasiassa ministereiltä, kansanedustajilta, ministeriöiltä sekä valtion laitoksilta. Uutisartikkelit ovat suhteellisen lyhyitä ja tiiviitä, vastaten hyvin niille annettuihin otsikoihin.

Analyysiä tehdessä oli olennaista sanojen ja rakennettujen merkitysten huomioiminen. Diskurssianalyttistä lähestymistapaa hyödynnettäessä oli tärkeää tunnistaa sanojen ja puheenvuorojen monitasoisuus; tietyillä käsitteillä ja merkitysjärjestelmillä voi olla moninainen merkitys (Jokinen ym. 2016, 25–26). Analyysivaiheessa tärkeää oli tunnistaa esimerkiksi se, millä käsitteillä ja puheenvuoroilla viitataan samaan aiheeseen tai käsitykseen koronarajoitusten aiheuttamista tilanteista.

Olen analyysini pohjalta nostanut esille neljä diskurssia, jotka ilmenivät aineistossa. Aineistoa tarkasteltaessa tutkielmassanikin keskeinen käsite ”eriarvoisuus” ei useinkaan esiinny. Eriarvoisuuskysymyksiä kuvaillaan muilla sanoilla ja käsitteillä, kuten esimerkiksi ”oikeudellinen pulma” sekä ”yhdenvertaisuus”. Eri teemojen ja puhetapojen havaitseminen vaati puheenvuorojen tarkempaa analyysia, eikä pelkästään sanasta sanaan tulkitsemista. Seuraavissa alaluvuissa esittelen aineistosta poimimani diskurssit.

5.1 Yhdenvertaisuus ja perusoikeuksien rajoittaminen

Ensimmäisenä ja selkeimpänä aineistosta esiin noussut diskurssi on koronarajoitusten eriarvoistavat vaikutukset sekä pohdinta siitä, kohtelevatko rajoitukset kansalaisia yhdenvertaisesti. Useassa artikkelissa kuullaan viranomaisten puheenvuoroja siitä, kuinka perusoikeuksien rajoittaminen on viimesijainen keino koronaviruksen leviämisen

estämisessä. Perusoikeuksia rajoittavilla keinoilla tarkoitetaan koronapandemian aikana esimerkiksi kokoontumisrajoituksia, lomautuksia sekä keskustelua liikkumisrajoitusten tarpeellisuudesta. Myös koronapassi, eli laissa säädetty asiakirja, jolla voi muun muassa välttää viranomaisten asettamia rajoituksia (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021), herättää artikkelissa 7 oikeusministeriön huolen siitä, että ihmisiä asetetaan keskenään eriarvoiseen asemaan. Vaikka koronapassi ei ole suoraan koronarajoitus vaan pikemminkin keino välttää rajoituksia, koronapassin rajoittavista kokemuksista on keskusteltu julkisuudessa runsaasti.

Esimerkiksi artikkelissa 2, 3, 7 ja 8 pohditaan eri tahoilta sitä, millä perusteilla kansalaisten perusoikeuksia voidaan rajoittaa. Puheenvuoroissa viranomaiset perustelevat kovien rajoitusten välttämistä sillä, että muiden keinojen avulla on saatava koronavirustartunnat laskuun. Artikkelissa 2 todetaan seuraavaa:

”Pitää muistaa, että kun puhumme näin kovista perusoikeuksia rajoittavista asioista, niin niiden pitää olla välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ja kaikki muut toimenpiteet pitää olla käytetty.” (pääministeri Sanna Marin, artikkeli 1)

Kuitenkin esimerkiksi muutamaa viikkoa myöhemmin julkaistussa artikkelissa (artikkeli 3) pääministeri Sanna Marin puoltaa ja perustelee perusoikeuksia tiukasti rajoittavia liikkumisrajoituksia seuraavasti:

”Pääministeri Marin perusteli kaavailtuja liikkumisrajoituksia sillä, että muilla rajoitustoimilla ei ole vielä onnistuttu kääntämään tapausmääriä selvään laskuun ja terveydenhuolto on jo nyt koetuksella.” (Yle Uutiset, artikkeli 3)

Käsitys perusoikeuksien rajoittamisen tarpeellisuudesta liittyy siis myös tautitilanteen muutoksiin. Tartuntalukujen ollessa korkeita ja terveydenhuollon kantokyvyn ollessa uhattuna, ollaan valmiimpia rajoittamaan kansalaisten elämää kovillakin keinoilla. Läpi aineiston vallitsee kuitenkin käsitys siitä, että nämä viimesijaiset keinot olisivat nimenomaisesti viimesijaisia.

Artikkeliin 3 on lisätty kuvakaappaus kansanedustaja Paavo Arhinmäen twiitistä, jossa hän nostaa esiin huomion liittyen perusoikeuksien rajoittamisen vaikutuksista marginaaliryhmiin.

Eduskunnan 26.3. käydyin liikkumisrajoituskeskustelun jälkeen Arhinmäki twiittasi seuraavaa:

”Eduskunnan pitää arvioida liikkumisen rajoittamista sen välttämättömyyden, oikeasuhtaisuuden ja viimesijaisuuden näkökulmasta. Mutta myös lain pykälää pitää arvioida kriittisesti. Miten laki kohtelee asunnottomia, yksinasuvia, lapsia, erilaisia perhemuotoja...”

(@paavoarhinmaki, twitter.com. Yle Uutiset, artikkeli 3)

Liikkumisrajoituksia pohdittaessa ei ollut siis kyse pelkästään siitä, pääsevätkö ihmiset liikkumaan ja hoitamaan asioitaan, vaan myös siitä, miten rajoitukset kohtelevat eri ihmisryhmiä ja elämäntilanteita. Ihmisten monimuotoisten elämäntilanteiden kannalta kansanedustaja Arhinmäen pohdinta on validi, sillä kyky rajoittaa liikkumista ei ole kaikille itsestäänselvyys.

5.2 Sosiaalinen erottelu

Toiseksi esille noussut diskurssi on sosiaalisen erottelun diskurssi.

Sosiaalisella erottelulla tarkoitan tässä tutkielmassa aineistossa esitettyjä ryhmiä, joihin koronarajoitusten vaikutukset ovat kohdistuneet, sekä ryhmiä, joihin rajoituksia ei viranomaisten mukaan pitäisi kohdentaa tai niiden kohdentamista pitäisi välttää. Sosiaalisella erottelulla voidaan viitata yleisesti myös esimerkiksi sosiaaliseen stratifikaatioon. Sosiaalisen stratifikaation käsitettä on käytetty usein luokka-, sukupuoli- ja rotukysymysten selittäjänä, ja sillä viitataan hyödykkeiden ja mahdollisuuksien jakautumiseen läpi yhteiskunnan ”kerrosten” (Grusky 2019, 3). Sosiaalisen erottelun käsitteellä pyritään kuitenkin nykyään kuvaamaan laajemmin yhteiskunnan eri jakoja tai ryhmiä, kuten esimerkiksi eri ikäluokkia ja yhteiskunnassa jakautuvia terveyseroja (Anthias 2001, 843).

Sosiaalinen erottelu voidaan mieltää joissakin konteksteissa esimerkiksi syrjiväksi ja ulossulkeväksi, mutta aineistosta käy ilmi sen olevan koronapandemian aikana keino turvata haavoittuvimpien ryhmien hyvinvointi.

Aineistossa ilmenee lukuisia kohtia, joissa viranomaiset haluavat jättää haavoittuvaisimmat ryhmät rajoitusten ulkopuolelle. Erityisesti korostui tarve kohdistaa rajoituksia muualle kuin

lapsiin ja nuoriin. Globaalin kriisin sattuessa halutaan turvata lasten kehitys ja esimerkiksi lasten sosiaaliset verkostot, kuten koulunkäynti lähiopetuksessa, harrastaminen ja lähikontaktit. Esimerkiksi artikkelissa 6 tuotiin lasten ja nuorten tilanne selkeästi esiin:

”Hallitus on mielestäni aika johdonmukaisesti ilmaissut huolensa siitä, että lasten ja nuorten arkeen korostuu erityisiä huolia (...) Koronan jättämä varjo heidän elämässään on erityisen pitkä, siksi rajoituksia ei pitäisi kohdistaa heihin. Niinpä tänään hallituksessa asiasta linjasimme, ja sosiaali- ja terveysministeriö sai vastuun ohjeistaa alueita” (tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko¹, artikkeli 6)

Myös artikkelissa 5, jossa kansanedustajille oli teetetty kysely toisen asteen etäopetuksesta, oli viitteitä siitä, että monen kansanedustajan mielestä lapsiin ja nuoriin oli kohdistettu jo riittävästi rajoitustoimenpiteitä. Moni kansanedustaja kuvasi etäopetuksen pitkittymistä haitallisena lasten ja nuorten terveydelle (artikkeli 5).

Sosiaalinen erottelu näkyi myös siinä, että esimerkiksi eri ikäryhmiä ja vapaa-ajan aktiviteetteja asetetaan vastakkain. Rajoitusten koetusta reiluidesta puhuttiin kansanedustajien kesken seuraavasti:

”Se, että esimerkiksi nuorten harrastukset ovat toistuvasti keskeytyneet rajoitusten takia, mutta aikuiset voivat istua baareissa ja ravintoloissa, ei ole monien mielestä kohtuullista.”
(Yle Uutiset, artikkeli 5)

”Kärjistetysti sanoen ei ole kestävä, että lapset joutuvat rajoitustoimenpiteiden kohteeksi, kun toisaalla aikuiset saavat kokoontua kapakoissa” (kansanedustaja Maria Guzenina, artikkeli 5)

Vaikka ravintolatoimintaan ja lasten harrastustoimintaan liittyvät rajoitukset tai rajoitusten puute ei olisi keskenään yhteydessä ja rajoitustoimenpiteitä on kiristetty tai löyhennetty asiantuntijoiden riskiarvion mukaan, tilanne lasten ja aikuisten rajoitusten välillä näyttäytyy eriarvoistavana. Koronatilanteen jatkuessa pitkään, viranomaiset ja asiantuntijat kiinnittävät

¹ Annika Saarikko työskenteli tiede- ja kulttuuriministerinä 26.05.2021 saakka, jonka jälkeen hän jatkoi valtiovarainministerin työtehtävissä. (Eduskunta.fi)

huomionsa esimerkiksi lasten kehitystä myönteisesti edistäviin asioihin. Toisaalla baareissa ja ravintoloissa istuminen ei nähty aikuisväestölle välttämättömänä asiana tai hyvinvointia edistävänä, eikä sen lyhytaikaista rajoittamista nähty haitallisena.

5.3 Eriarvoisuuden oikeuttaminen yhteisellä hyvällä

Kolmantena esiin nousseena diskurssina on tuotetut puhetavat ja puheenvuorot siitä, että koronarajoitukset ja niiden aiheuttama eriarvoistuminen oikeutetaan yhteisellä hyvällä. Tämä tarkoittaa sitä, että rajoitusten negatiiviset ja eriarvoistavat vaikutukset tunnustetaan, mutta esimerkiksi koronaviruksen leviämisen estäminen, ihmisten terveys, koronakuolemien estäminen ja terveydenhuollon kantokyky priorisoidaan tärkeämmäksi. Esimerkiksi artikkelissa 8 vuonna 2021 istuva yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman toteaa, että *”hengen ja terveyden suojelemiseksi voidaan asettaa erilaisia rajoituksia”* (Stenman 2021, artikkeli 8).

Artikkelissa 1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos puoltaa tarvetta liikkumisrajoituksille, uhaten tilanteen pahentumisella. Artikkelissa 1 käy ilmi, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kokee liikkumisrajoitukset tarpeelliseksi, jotta esimerkiksi tartunnanjäljitys pysyisi epidemian mukana.

”Yhdessä nopeammin leviävän, muuntuneen viruksen kanssa epidemia voi silloin lähteä THL:n mukaan erittäin nopeasti eksponentiaaliseen kasvuun. Samaan tapaan kuin nyt on tapahtunut Virossa sekä aiemmin muun muassa Irlannissa ja Tšekissä, lausunnossa todetaan.” (Yle Uutiset, artikkeli 1)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vetoaa siis muiden maiden tilanteeseen puoltaessaan liikkumisrajoituksia. Artikkelissa kuvataan aiempien toimenpiteiden, kuten rokotusten ja muiden yksittäisten toimien olevan riittämättömiä epidemian hallinnan kannalta. Muiden maiden tilanteeseen vetoaminen antaa ymmärtää, että Suomen koronatilanne ei ole artikkelin kirjoitushetkellä vielä yhteiskunnan toimintoja uhkaava, ja ainut ratkaisu tilanteeseen voidaan saavuttaa rajoittamalla kansalaisten liikkumista.

Artikkeleissa 1, 5 ja 4 tunnustetaan rajoitusten hankaloittava ja eriarvoistava vaikutus ihmisten arkeen. Kansalaisten hyvinvoinnin kustannuksella ei haluta toimia eikä elämää hankaloittaa, mutta tilanteen ollessa vakava, ei koeta muuta vaihtoehtoa. Esimerkiksi etäopetuksen aiheuttamaan väsymykseen ja syrjäytymisen vaaraan vastataan niin, että rajoituksilla tähdätään kohti normaalia tilannetta eli lähiopetuksen jatkumista. Eriarvoistavaa tilannetta oikeutetaan artikkelissa 4 sillä, että koronan muuntovirus on aiheuttanut vaikean tilanteen:

”Suomessa koulut ovat onnistuneet monia muita maita paremmin, mutta täälläkin kouluissa on ollut tartuntoja. Nyt olemme muuntovirusten vuoksi sellaisessa tilanteessa, että tartuntoihin ei ole varaa.” (opetusministeri Jussi Saramo, artikkeli 4)

Myös artikkelissa 8 vuonna 2021 istuva yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman vetoaa yhteiseen hyvään, kun keskustellaan koronapassin käyttöönotosta:

”Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman vetoaa yhteisvastuuseen. Rajoituksilla, koronapassilla ja rokotuksilla suojellaan terveydentilansa vuoksi heikommassa asemassa olevien mahdollisuus saada hoitoa.” (Yle Uutiset, artikkeli 8)

Vaikka koronapassi ei ole itsessään koronarajoitus, vaan pikemminkin tapa päästä koronarajoituksista eroon, se on koettu rajoittavana ja eriarvoistavana terveydentilaan vedoten.

5.4 Rokotettujen ja rokottamattomien vastakkainasettelu sekä sen aiheuttama eriarvoisuus rajoitusten näkökulmasta

Viimeisenä diskurssina olen poiminut aineistosta pohdinnan siitä, voiko koronarajoituksia enää kohdistaa vastuunsa kantaneiden kansalaisten arkeen. Tällä tarkoitetaan artikkeleissa 9 ja 10 sitä, että koronavirus on erityisesti loppuvuoden 2021 tiedon mukaan rokottamattomien tauti (THL, 2021). Myös muissa artikkeleissa painotetaan rokotekattavuuden edistämisen tärkeyttä rajoituksista luopumisen prosessissa. Viranomaiset ilmaisevat turhautumisensa siitä, että yhteiskunnan toimintoja ei voida ikuisesti rajoittaa sen vuoksi, että rokottamattomat

levittävät virusta todennäköisemmin ja kärsivät siitä pahiten. Myös artikkelissa 3, joka on uutisseuranta eduskuntaryhmien käymästä liikkumisrajoituskeskustelusta, väläytetään kansalaisten kasvavaa korona- ja rajoitusväsymystä.

Artikkelissa 9 tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen puhuu Yle Aamun haastattelussa siitä, kuinka kansalaisten tulisi kantaa vastuunsa ja ottaa tarjottu koronarokote, jotta koronarajoituksista voitaisiin luopua.

”Yhteiskunta ei voi olla pienen äänekkään vähemmistön panttivankina, jos meillä on osa salaliittoteorioita lukevia foliohattuja, jotka eivät ota rokotteita. Emme voi kuukaudesta toiseen pitää ravintoloissa aikaista valomerkkiä, rajoittaa aikuisten joukkueliikuntaa, rajoittaa kulttuuritapahtumia” (tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen, artikkeli 9)

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru on hyvin samoilla linjoilla artikkelissa 10:

”Kiurun mukaan täytyy muistaa, että yhteiskunnassa on tietty raja, jonka jälkeen velvollisuutensa hoitaneet, rokotetut ryhtyvät kyselemään, kuinka pitkään heidän on toimittava rokottamattoman väestön ehdoilla.” (Yle Uutiset, artikkeli 10)

Yllä olevissa aineisto-otteissa ilmenee selkeästi, että kansalaisten lisäksi myös viranomaiset ovat turhautuneita tilanteeseen. Puheenvuoroista on tulkittavissa, että rajoitusten jatkuva ylläpitäminen ja muokkaaminen on kestänyt, ja normaaliin elämään tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä palaamaan.

Vastakkainasettelu esimerkiksi rokotettujen ja rokottamattomien välillä on puheenvuoroissa selkeä, ja haasteeksi muodostuu se, että rajoituksia ei voida kohdistaa valikoiden esimerkiksi pelkästään rokottamattomiin. Koronarajoituksista halutaan luopua, mutta esteenä on rokotekattavuuden puutteellisuus ja sitä kautta pelkona koronaviruksen hallitsematon leviäminen ja terveydenhuollon kantokyvyn ylittyminen. Artikkelissa 10 pääministeri Sanna Marin viittaa viimekädessä olevaan pakottavaan tarpeeseen olla yhteydessä heihin, jotka eivät ole rokotteita ottaneet. Perään todetaan kuitenkin, että koronarokotukset eivät voisi olla väestötasolla pakollisia (Yle Uutiset, artikkeli 10). On todennäköistä, että väestötasolla rokotekattavuus tuskin tulee yltämään sataan prosenttiyksikköön asti, jolloin vastakkainasettelusta sekä rajoitusten kohdentamisen pohdinnasta ei tulla pääsemään eroon.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Olen tässä tutkielmassa nostanut esiin koronarajoitusten ja eriarvoisuuden välisiä diskursseja, joita eri viranomaiset ovat puheessaan tuottaneet. Olen tutkielmassani ottanut huomioon myös sen, että puheenvuorot ovat päätyneet analyysiin uutismedian, eli Yle Uutisten kautta. Artikkelien kirjoittajat ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, missä konteksteissa puheenvuorot ovat välittyneet.

On selvää, että aineistossa esiin tulleet puheenvuorot ja teemat ilmaisevat viranomaisten huolen rajoitusten eriarvoistavista vaikutuksista. Kuten tutkielman alussa on todettu, esimerkiksi artikkeleiden kirjoitusajankohdat sekä kunakin aikana vallinnut tautitilanne voi aiheuttaa ristiriitoja puheenvuorojen välille ja käsityksiin rajoitusten tarpeellisuudesta. Koronakriisin vaikutukset tunnistetaan kuitenkin vahvasti ja valitsemani aineiston perusteella vallitsee yhteinen konsensus siitä, että koronakriisin vaikutukset tulevat näkymään kansalaisten hyvinvoinnissa vielä pitkään. Analyysin pohjalta on myös ilmeistä, että koronarajoituksista, niiden vaikutuksista ja tarpeellisuudesta voi olla hyvinkin erilaiset käsitykset eri viranomaisten välillä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että analyysin pohjalta syntyneet neljä diskurssia esiintyvät osittain limittäin artikkeleiden välillä. Mikäli käsitys tilanteesta olisi yhteneväinen kaikilla tahoilla, eri diskursseja koskien koronarajoituksia ja eriarvoisuutta ei olisi saanut poimittua esiin.

Käsitys rajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta näyttäytyy puheenvuoroissa monitasoisena ilmiönä. Kun käsityksiin vaikuttaa tilanteiden kontekstuaalisuus, puheenvuorot saattavat näyttäytyä keskenään ristiriitaisilta. Jokinen ym. (2016) toteavat diskurssianalyysin menetelmäoppaassaan kontekstin olevan diskursiivisten merkitysjärjestelmien ominaisuus, joka rikastuttaa analyysiä (Jokinen ym. 2016, 28–29). Tähän nojaten, olen itse myös tulkinnut puheenvuoroja toisiaan täydentävinä ja merkitysten rikastajana, vaikka osa puheenvuoroista oli ristiriidassa keskenään. Näin toimiessani olen tavoitellut mahdollisimman eheää ja selkeää kuvaa aineistosta poimituista diskursseista.

Esimerkiksi ensimmäinen ja kolmas esiin nousseista diskursseista ovat melko ristiriidassa keskenään. Peruseriaatteena on, että yhdenvertaisuutta halutaan ylläpitää, mutta tietyn rajan jälkeen on tehtävä yhteiskunnalle hankalia päätöksiä. Toisaalta toinen ja neljäs esiin

nousseista diskursseista ovat samankaltaisia. Sosiaalinen erottelu, eli tarkastelu rajoitusten kohdentamisesta, muistuttaa tarkastelua rokotettujen ja rokottamattomien tilanteesta. Kummassakin diskurssissa punnitaan, mitkä koronaviruksen leviämisen estämiseen olemassa olevat työkalut ovat kansalaisille ja terveydenhuollon kantokyvyille parhaita vaihtoehtoja.

Paljon huomiota saanut koronaväsyyksen käsite näkyi myös tässä aineistossa. Sekä kansalaisten että viranomaisten kasvava koronaväsyyminen näkyy esimerkiksi neljännessä ja viimeisessä diskurssissa; käsitys on, että yhteiskuntaa ei voida ikuisesti rajoittaa sellaisen viruksen takia, joka tulee jäämään keskuuteemme rokotuksista ja rajoitustoimenpiteistä huolimatta. Koronaväsyyminen paljastaa rajoitustoimenpiteiden toistuvuuden ja herättää ylipäättään kysymyksen siitä, miten yhteiskunnassa tulisi tässä pandemian vaiheessa toimia. Pitäisikö koronaan suhtautumista muuttaa?

Esiin nousseet diskurssit kiinnittyvät vahvasti tutkielman alussa esitettyyn ajatukseen sosiaalisesta konstruktionismista (Berger & Luckmann, 1966). Aineistossa esitetyt viranomaispuheenvuorot ovat osa sitä merkitysjärjestelmää, josta eriarvoisuuden käsite muodostuu. Eriarvoisuuden, kuten muidenkin yhteiskunnallisten ilmiöiden, käsitykset ovat aina muodostuneet tiettyjen normien tai toimintatapojen kautta. Koska eriarvoisuuden käsite perustuu aina yhteisyyden käsitykseen ja normiin (Therborn 2015, 51), myös viranomaisilla ja päättäjillä on tietynlainen käsitys siitä, miten eriarvoisuus ilmenee yhteiskunnassamme kriisin aikana. Näitä käsityksiä olen avannut tässä tutkielmassa. On huomioitava, että eriarvoisuuteen liittyvät diskurssit eivät luonnollisesti rajaudu tässä tutkielmassa esitettyihin, vaan jatkotutkimusta aiheen parissa on tehtävä.

Tutkielman tulokset ovat merkityksellisiä, sillä ne kertovat yhteiskuntamme tavoista vastata globaalin ja kansallisen kriisin aiheuttamiin vaikutuksiin. Tulokset ovat mielenkiintoisia myös siksi, että ne osoittavat edelleen sosiaalisen kerrostuneisuuden olemassaolon. Aineistoon valikoituneissa artikkeleissa ei esimerkiksi yhtä puheenvuoroa lukuun ottamatta keskusteltu huono-osaisten tilanteesta ja siitä, kuinka koronavirus ja koronarajoitukset ovat vaikeuttaneet heidän tilannettansa entisestään. Vaikka näitä keskusteluja on varmasti koko pandemian aikana käyty, on huolestuttavaa, että viranomaiskeskustelu koronarajoituksista vaikuttaa pyörivän suurimmaksi osaksi hyväosaisten ympärillä. Toisaalta puheenvuoroista on havaittavissa myös se, että valtion keskeiset toimielimet, kuten hallitus, eduskunta, valtion laitokset sekä terveydenhuolto ovat olleet pitkän aikaa hyvin haastavassa tilanteessa.

Yhteiskunnan ollessa kehittynyt ja moniosainen kaikkine ulottuvuuksineen, on haastavaa ottaa mahdollisimman moni asia huomioon kansallisen kriisin edessä.

Aiheen ollessa hyvin ajankohtainen, tutkimusta koronarajoitusten aiheuttamasta eriarvoisuudesta sekä siitä käytävää keskustelua on syytä tutkia jatkossakin, sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Viime vuodet ovat osoittaneet, että tilanteet muuttuvat nopeasti ja viranomaisten on reagoitava tavoilla, joilla saadaan mahdollisimman hyvin turvattua kansalaisten yhdenvertainen asema. On mahdollista, että käsitykset rajoituspäätösten vaikutuksista muuttuvat tulevaisuudessa. Se vaatii reflektointia koko pandemian suhteen siitä, mitä yhteiskunnan toimintojen rajoittamisella tavoitellaan – ja mikä niiden lopullinen hinta on pitkällä aikavälillä.

7. LÄHTEET

Alon, Titan & Doepke, Matthias & Olmstead-Rumsey, Jane & Tertilt, Michèle (2020): *The Impact of Covid-19 On Gender Equality*. National Bureau of Economic Research. Cambridge. Verkkojulkaisu: <http://www.nber.org/papers/w26947> (viitattu 20.10.2021)

Anthias, Floya (2001): *The Concept of 'Social Division' and Theorising Social Stratification: Looking at Ethnicity and Class*. Sociology Nro. 4, sivut 835–854. University of Greenwich. Iso-Britannia: BSA Publications Limited. Verkkojulkaisu: <https://journals-sagepub-com.libproxy.tuni.fi/doi/10.1177/0038038501035004003> (viitattu 20.10.2021)

Berger, Peter & Aittola, Tapio & Luckmann, Thomas & Raiskila, Vesa (1994): *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma*. Helsinki: Gaudeamus.

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta (2020): ”*Koronapandemian hyvät ja huonot seuraukset pitkällä ja lyhyellä aikavälillä.*” Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2020. Helsinki. Verkkojulkaisu: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_1+2020.pdf (viitattu 8.12.2021)

Grusky, David (2019): *Social Stratification, Class, Race, and Gender in Sociological Perspective, 2nd edition*. Cornell University. London & New York: Routledge

Halme-Tuomisaari, Miia (2020): *Kaikki kotona: kun korona mullisti maailmamme*. Helsinki: Kirjapaja.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016): *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino

Jurmu, Tarja (2021): *Korona-ilmio. Tutkielma Helsingin sanomien koronavirusepidemian uutisoinnista*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki.

Kantola, Anu & Moring, Inka & Väliiverronen, Esa (1998): *Media-analyysi: Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-paino Oy.

Lilleker, Coman, I. A., Gregor, M., & Novelli, E. (2021). *Political communication and COVID-19: governance and rhetoric in times of crisis*. Abingdon, Oxon: Routledge.

Matikainen, Janne & Ojala, Markus & Aslama, Minna & Jääsaari, Johanna (2020): *Media ja yleisön luottamuksen ulottuvuudet: instituutiot, journalismi ja mediasuhde*. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisusarja, Nro 171. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2021): *Koronapassi*. Verkkajulkaisu: <https://stm.fi/koronapassi> (viitattu 2.1.2022)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021): *Rokottamattoman riski joutua sairaalaan on todellinen – vain rokote suojaa vakavalta koronavirustaudilta, kun yhteiskunta avautuu*. Verkkajulkaisu. <https://thl.fi/fi/-/rokottamattoman-riski-joutua-sairaalaan-on-todellinen-vain-rokote-suojaa-vakavalta-koronavirustaudilta-kun-yhteiskunta-avautuu> (viitattu 8.12.2021)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2020): *Koronaepidemia ja eriarvoisuus*. Verkkajulkaisu: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/ajankohtaista/koronaepidemia-ja-eriarvoisuus> (viitattu 8.12.2021)

Therborn, Göran (2015). *Eriarvoisuus tappaa*. Tampere: Vastapaino.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2013): *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Helsinki. Verkkajulkaisu: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf (viitattu 5.1.2022)

Valtioneuvoston kanslian käyttäytymistieteellinen neuvonanto (2021): *Koronatorjunnan vahvistaminen käyttäytymisymmärryksellä: Omaehtoisen suojautumisen valmiudet ja mahdollisuudet*. Verkkajulkaisu: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/2a086d9c-2eef-454c-b430-1a7cc5aff6d9/5b06bd8e-4112-4007-b73f-0a807a58c56b/MUISTIO_20211221161519.pdf (viitattu 6.1.2022)

8. LIITTEET

Liite 1: Aineisto

Artikkeli 1: Näveri, Anna (2021): ”*THL: Suomella on pian edessään Viron ja Tšekin tilanne, jos koronarajoituksia ei tiukenneta nykyisestä*” Yle Uutiset 24.3.2021. Verkkojulkaisu:

<https://yle.fi/uutiset/3-11854360>

(viitattu 1.11.2021)

Artikkeli 2: Kajander, Riikka (2021): ”*Marin A-Talkissa koronatoimien valmistelusta: On mahdollista, että hallitus keskustelee uusista rajoitustoimista*” Yle Uutiset 4.3.2021.

Verkkojulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-11821803> (viitattu 1.11.2021)

Artikkeli 3: Orjala, Anne & Blomqvist, Sarita (2021): ”*Yle seurasi keskustelua liikkumisrajoituksista: Oppositio vaatii muiden keinojen käyttämistä ensin, Marin: Yksinään eivät olisi riittäviä*” Yle Uutiset 26.3.2021. Verkkojulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-11857846>

(viitattu 1.11.2021)

Artikkeli 4: Koivuranta, Esa & Laakkonen, Johanna & Björkstén, Tuomo & Tervo, Elli (2021): ”*Katso videot: Sanna Marin opiskelijoille: korona on "ainutlaatuinen kokemus", joka jaetaan yhdessä – Annika Saarikko: "Ymmärrän, että tsemppitoivotukset eivät aina auta"* Yle Uutiset 2.3.2021. Verkkojulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-11815957> (viitattu 1.11.2021)

Artikkeli 5: Piirainen, Elli (2021): ”*Ylen kysely: Hallituksen rivit rakoilevat – osa kansanedustajista sanoo, että nuorten elämää on rajoitettu korona-aikana liikaa*” Yle Uutiset 2.3.2021. Verkkojulkaisu:

<https://yle.fi/uutiset/3-11810989> (viitattu 1.11.2021)

Artikkeli 6: Näveri, Anna (2021): ”*Saarikko kummasteli iltauutisissa avin päätöstä lasten harrastusten rajoittamisesta – myös muita ministereitä tyrmistyneenä*” Yle Uutiset 12.8.2021. Verkkojulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-12057060> (Viitattu 1.11.2021)

Artikkeli 7: Mäntysalo, Jesse (2021): ”Koronapassi olisi oikeusoppineiden mielestä mahdollinen Suomessakin – nämä oikeudelliset ongelmat pitäisi kuitenkin ratkaista ensin” Yle Uutiset 28.7.2021. Verkkajulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-12037935> (viitattu 6.12.2021)

Artikkeli 8: Kirsi, Katri & Siironen, Susanna (2021): ”Onko rokottamattomuus syy rajoittaa elämää vai onko se syrjintää? Näin vastaavat eettisyyteen perehtynyt filosofi ja yhdenvertaisuusvaltuutettu” Yle Uutiset 19.11.2021. Verkkajulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-12194034> (viitattu 6.12.2021)

Artikkeli 9: Kajander, Riikka (2021): ”Ministeri Kurvinen luopuisi koronarajoituksista – ”Yhteiskunta ei voi olla pienen vähemmistön panttivankina” Yle Uutiset 20.8.2021. Verkkajulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-12065788> (viitattu 6.12.2021)

Artikkeli 10: Hevonoja, Jaana (2021): ”Ministeri Kiuru penää alueilta suurempaa vastuunkantoa: Toimet kohdistettava rokottamattomaan väestöön – kontaktit saatava vähenemään” Yle Uutiset 10.11.2021. Verkkajulkaisu: <https://yle.fi/uutiset/3-12182631> (viitattu 6.12.2021)